

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים מנהליים

עע"מ 4784/19

לפני: כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ע' גרוסקופף
כבוד השופט א' שטיין

המערער: גיא הרינג

נ ג ד

המשיבה: משרד המשפטים - רשות האכיפה והגביה

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז בלוד
בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים מיום 30.5.2019
בת"צ 67867-07-18 שניתן על ידי כב' השופטת מיכל נד"ב

תאריך הישיבה: ט"ו בחשוון התשפ"א (2.11.2020)

בשם המערער: עו"ד יניב הרינג; עו"ד דכואר סמואל

בשם המשיבה: עו"ד יעל מימון

פסק דין

השופט ע' גרוסקופף:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז בלוד, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים (השופטת מיכל נד"ב), מיום 30.5.2019 בת"צ 67867-07-18, במסגרתו נדחתה על הסף בקשת המערער לאישור תובענה כייצוגית נגד רשות האכיפה והגביה (להלן, גם: הרשות).

1. המערער, מר גיא הרינג (להלן: המערער), הוא חייב בתיק הוצאה לפועל יחד עם מספר חייבים נוספים. ביום 30.7.2018, הגיש המערער תביעה נגד רשות האכיפה והגביה, ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית (להלן: בקשת האישור). במסגרת בקשת האישור, טען המערער כי תחשיב הריביות, ההוצאות, ושכר הטרחה בו חויב במסגרת

תיק ההוצאה לפועל, נעשה על ידי הרשות באופן שגוי, שכן הוא מבוסס על המועד בו התקבלה האזהרה על ידי החייב הראשון בתיק, ולא על המועד בו התקבלה האזהרה על ידו. לטענת המערער, המדובר בטעות שיטתית של הרשות, הנובעת מכך שכאשר מדובר בתיק הוצאה לפועל המתנהל נגד מספר חייבים (ולא נגד חייב בודד), אין היא מנהלת דף חשבון נפרד בעניינו של כל חייב, אלא עורכת דף חשבון אחד, משותף, לכל החייבים בתיק.

2. בית המשפט קמא דחה על הסף את בקשת האישור, וזאת מהטעם שאין היא באה בגדר אף אחד מהפרטים המנויים בתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו–2006 (להלן: חוק תובענות ייצוגיות ו-התוספת השנייה, בהתאמה), ובפרט אין היא יכולה להיות מוגשת לפי הפרט ה-11 בתוספת השנייה, עליו מבסס המערער את בקשת האישור, שעניינו "תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר..." (להלן: פרט 11).

3. ואכן, כפי ששנינו לפני המערער במהלך הדיון בערעור, וחזרנו ושנינו ללא הועיל, בין אם עילת התביעה שהעלה מוצדקת ובין אם לאו, פשיטא כי אין היא נופלת לגדר אותם עניינים שהמחוקק אפשר לנהל בעניינם הליך של תובענה ייצוגית בכלל, והליך של תובענה ייצוגית נגד רשות ציבורית בפרט (לטעמים בגינם הוגבלו עילות התביעה שמכוחן ניתן לנהל תובענה ייצוגית נגד רשות ציבורית, ראו בג"ץ 2171/06 כהן נ' יו"ר הכנסת, פסקה 35 (29.8.2011); אסף חמדני ואלון קלמנט "הגנה ייצוגית וגבייה לא חוקית" משפטים לח (3) 445, 469-471 (2008)). מכאן שהחלטת בית המשפט קמא לדחות על הסף את בקשת האישור מוצדקת ונכונה. נבהיר את הדברים בתכלית הקיצור.

4. הרישא של סעיף 3(א) לחוק תובענות ייצוגיות קובעת כי "לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השנייה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית". מכאן שאף אם מתקיימים טעמים המצדיקים, כעניין עיוני-תאורטי, מתן אפשרות לנהל תביעה ייצוגית על מנת להגשים את התכליות הקבועות בסעיף 1 לחוק תובענות ייצוגיות, אין אפשרות לעשות כן בעניין אשר איננו נכנס לאף אחד מהפרטים הקבועים בתוספת השנייה (ראו רע"א 2598/08 בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ נ' שפירא, פסקאות כ'-כ"ב (23.11.2010); ע"א 4110/18 פלונית נ' קדימה מדע-חינוך לחיים בע"מ, פסקה 8 (7.11.2019) (להלן: עניין מדע-חינוך)). זאת ועוד, הלכה היא כי במקרים בהם ברור, על פני הדברים, כי בקשה לאישור ניהול תובענה ייצוגית אינה נסמכת על עילת תביעה הנכנסת לגדר התוספת השנייה, מן הראוי לסלקה על הסף, על מנת שלא לבזבז לריק את זמנו של בית המשפט ואת משאביהם של המתדיינים (ראו רע"א

5154/08 קוטט פורר גבאי את קסירר רו"ח נ' קדמי, פסקה 5 (2.4.2009); רע"א 6996/11 קומס נ' רוזובסקי, פסקה 9 (28.8.2012); עניין מדע-חינוך, פסקה 9).

5. בענייננו, הפרט היחיד בתוספת השנייה עליו ביסס המערער את בקשתו לנהל תובענה ייצוגית הוא, כאמור, פרט 11, הדן בתביעות השבה המוגשות נגד רשות. המבקש להגיש תובענה ייצוגית מכוח פרט 11, נדרש לעמוד במספר תנאים מצטברים: ראשית, כי מדובר בתביעה נגד רשות, כהגדרתה לעניין חוק תובענות ייצוגיות; שנית, כי התביעה היא תביעה כספית שהסעד המבוקש בה הוא סעד של השבה; ושלישית, כי עילת התביעה היא גבייה שלא כדין של מס, אגרה, או תשלום חובה אחר. ואולם, מעבר לספק המתעורר בשאלה אם ניתן בכלל לנהל תביעת השבה (להבדיל מתביעת פיצויים) נגד רשות האכיפה והגביה ביחס לעילה הנטענת, בהינתן שהיא לא הפיקה טובת הנאה מהגבייה (נושא שבית המשפט קמא לא נדרש אליו כלל), ומבלי לקבוע מסמרות בשאלה האם אכן מדובר בגבייה "שלא כדין", הרי שברור וגלוי כי התביעה דנן אינה מתייחסת לסכומים שהרשות גבתה "כמס, אגרה או תשלום חובה אחר", כלומר שבאופן מובהק אין היא עומדת בתנאי השלישי להחלת פרט 11.

6. המכנה המשותף לכל התשלומים הנופלים בגדרו של פרט 11, המנוסח בזיקה לסעיף 1(א) לחוק יסוד: משק המדינה, הוא שהם נגבים על ידי הרשות לטובת קופתה, ומשמשים למימון פעולותיה (לזיקה שבין נוסח פרט 11 לסעיף 1(א) לחוק יסוד: משק המדינה, הקובע כי "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישוננו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות", ראו ע"מ 7373/10 לוי נ' מדינת ישראל, פסקאות 23-25 לפסק דינו של השופט צבי זילברטל (13.8.2012) (להלן: עניין לוי)). לעומת זאת, במקרה בו עסקינן, אין המדובר בכספים אשר הרשות גובה לטובת קופתה (או לטובת קופתה של רשות אחרת), אלא בכספים הנגבים על ידה בעבור צדדים פרטיים – הזוכים בתיקי ההוצאה לפועל, כשהרשות משמשת כצינור להעברת הכספים מהחייבים לזכאים בלבד.

7. נחזור: פרט 11 עוסק במצבים של גבייה לטובת קופתה של רשות, ואף זאת, רק ביחס לחלק מהתשלומים המשולמים לרשות מכוח חוק. כך, למשל, על פי פסיקת בית משפט זה אין הוא חל כאשר הגבייה היא של מחיר הנגבה בעבור שירות או מוצר (ראו דנ"ם 5519/15 יונס נ' מי הגליל תאגיד המים והביוב האזורי בע"מ, פסקאות 24-25 לפסק דינה של הנשיאה אסתר חיות (17.12.2019)), של קנס המוטל בהליך פלילי (ראו בר"ם 7302/16 עיריית תל אביב-יפו נ' איגרא, פסקה 4 (15.3.2018) או של סכום שנפסק בפסק

דין לטובת המדינה (ראו בר"ם 4023/09 רשות המסים נ' אחימן (23.3.2011)). ומכלל ההן ילמד גם הלאו – פרט 11 אינו חל כלל במצבים בהם הרשות מספקת שירות של גביית כספים בעבור גורם פרטי. כך, למשל, אין הוא חל ביחס לתביעת ריבית על פיקדון כספי שהופקד כערובה בקופת בית משפט (ראו רע"א 8228/02 סלטון נ' מדינת ישראל (5.12.2007)) או כאשר הרשות מצייתת לצו עיקול בידי מחזיק (ראו עניין לוי, פסקאות 6-3 לפסק דינה של המשנה לנשיא (כתוארה אז) מרים נאור (13.8.2012)).

8. התשלומים מושא בקשת האישור – הוצאות גבייה, ריבית ושכר טרחה, נגבים מכוח סעיפים 9 ו-10 לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, ומועברים במלואם לזוכים בתיקי ההוצאה לפועל, כחלק משירות הגבייה שהרשות נותנת לזוכים הזכאים להסתייע בשירותיה. לפיכך, אין הם נגבים על ידי הרשות "כמס, אגרה או תשלום חובה אחר", ואין אפשרות לנהל ביחס למנגנון גבייתם הליך של תובענה ייצוגית מכוח פרט 11, או מכוח כל פרט אחר שבתוספת השנייה (גישה דומה, בקשר לבקשת אישור נגד אותה משיבה ובנסיבות קרובות, הובעה זה לא מכבר על ידי מותב אחר של בית משפט זה בעע"ם 1213/18 זיסמן נ' מדינת ישראל - רשות האכיפה והגבייה (5.5.2019), אלא ששם השכילה המבקשת לקבל את המלצת בית המשפט, וחזרה בה מהערעור; כן ראו ת"צ (מחוזי ת"א) 18012-05-15 ליפשיץ נ' מדינת ישראל – רשות האכיפה והגבייה (13.2.2018) (השופטת מיכל אגמון-גונן)).

9. די באמור לעיל כדי להצדיק את דחיית הערעור. המערער יישא בהוצאות המשיבה בגין הליך ערעור זה בסכום של 15,000 ש"ח.

ניתן היום, כ"ה בחשון התשפ"א (12.11.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט